

Funktionaalianalyysin peruskurssi

Harjoitus 9

8.4. 2010

1. Anna esimerkki jatkuvista lineaarikuvauksista $S, T \in \mathcal{L}(E)$ (sopivassa Banachin avaruudessa E), joille $\|ST\| < \|S\| \|T\|$. Voitko valita jopa $S = T$?

2. Olkoon $1 \leq p < \infty$. Etsi sellainen jatkuva lineaarinen injektio $S : \ell^p \rightarrow \ell^p$, jonka kuva $\text{Im}(S) = \{Sx : x \in \ell^p\}$ ei ole suljettu avaruudessa ℓ^p . [Vihje. Riittää etsiä haluttu esimerkki diagonaalioperaattoreiden $(x_k) \mapsto (a_k x_k)$ joukosta, missä (a_k) on sopiva rajoitettu skalaarijono, ja muistaa HT 4:4]

3. Olkoon E Banachin avaruus, $T \in \mathcal{L}(E)$ jatkuva lineaarinen kuvaus ja $\lambda \in \mathbb{K} \setminus \{0\}$ sellainen luku, että $\|T^n\| < |\lambda|^n$ jollakin $n \in \mathbb{N}$. Osoita Neumannin sarjan avulla, että $\lambda I - T$ on kääntyvä operaattori. [Vihje: pyri kirjoittamaan $\lambda^n I - T^n = (\lambda I - T)S = S(\lambda I - T)$ sopivalla operaattorilla $S \in \mathcal{L}(E)$.]

4. Olkoon $V : C(0, 1) \rightarrow C(0, 1)$ Volterra operaattori

$$(Vf)(t) = \int_0^t f(s) ds, \quad t \in [0, 1], \quad f \in C(0, 1).$$

Näytä induktiolla, että $\|V^n\| \leq \frac{1}{n!}$ kaikilla $n \in \mathbb{N}$. Päätele edellisestä tehtävästä, että Volterran integraaliyhtälöllä

$$\lambda f(t) - \int_0^t f(s) ds = g(t), \quad t \in [0, 1],$$

on yksikäsitteinen ratkaisu $f \in C(0, 1)$ kaikilla annetuilla $g \in C(0, 1)$ ja skalaareilla $\lambda \in \mathbf{R}, \lambda \neq 0$.

5. (Heisenbergin epämääräisyysperiaate lineaarikuvauksille) Olkoot A ja B lineaarikuvauksia $\ell^2 \rightarrow \ell^2$, joille $AB - BA = I_{\ell^2}$ (identtinen kuvaus). Todista, että silloin A ja B eivät molemmat voi olla rajoitettuja operaattoreita. [Idea. Verifioi ensin induktiolla, että

$$AB^n - B^n A = nB^{n-1}, \quad n = 1, 2, \dots$$

Jos olisi $A, B \in \mathcal{L}(\ell^2)$, niin johda tästä ristiriita riittävän suurilla n .]